

1. De LPWO landbouwers

Deze groep landbouwers heeft met een testproject de afgelopen jaren heel wat ervaring opgedaan met de teelt van grasklaver en het inpassen hiervan in het rantsoen van hun vee. Er werd grasklaver geteeld op de gronden van Maatschappij Linker Schelde Oever (MLSO) aan Logistiek Park Waasland Oost (LPWO) en op de eigen bedrijfsgronden.

Ze willen nog verder gaan op deze ingeslagen weg en slagen de handen in elkaar omdat ze geloven dat dit goed is voor hun bedrijf en voor de landbouw in de regio.

Het is goed voor hun bedrijf omdat de goede teelt van grasklaver kan zorgen voor een besparing in de voederkost, een verbetering van het rantsoen en de milieudruk van hun bedrijf kan verlagen. Tevens heeft grasklaver een positieve klimaatimpact door de grotere koolstofopslag in de bodem.

Grasklaver is tevens een meerwaarde voor bruine kiekendief en andere natuurwaarden. Op grasklaver kunnen, door het achterwege blijven van het gebruik van pesticiden en de aanwezigheid van bloeiende planten, heel wat kleine prooidieren (muizen, kleine vogels, insecten ...) zich ophouden.

Natuurontwikkeling kan dus ook samen met boeren gebeuren en dat is een positief verhaal voor landbouwers dat ze graag willen uitdragen. Elke landbouwer zal minstens 1,75 ha grasklaver op eigen gronden telen. Op de gronden van MLSO op LPWO zullen de grasklaverlanden afhankelijk van de resultaten van de bodemonderzoeken en de noden op de landbouwbedrijven doorgezaaid worden, opnieuw ingezaaid met grasklaver of voor twee jaar worden omgevormd naar de natuurgerichte teelt van granen waarna opnieuw grasklaver zal volgen.

De teelt van grasklaver is niet eenvoudig. Met dit project willen ze de teelt van grasklaver op LPWO en op hun bedrijven optimaliseren zodat dit ook een inspiratiebron kan zijn voor alle boeren in de regio. Bij de minste fout in het beheer laat klaver het gemakkelijk afweten. Daarom zullen ze op de eigen bedrijfsgronden en op LPWO onderzoeken welke paramaters kunnen geoptimaliseerd worden voor het optimaliseren van de teelt van grasklaver. Aan de hand van bodemstalen, voederstalen, analyse uitgevoerd beheer ... zullen de landbouwers begeleid worden om een goede grasklaveroogst mogelijk te maken die prima in het rantsoen van hun vee kan ingepast worden. De resultaten van dit project zullen een stimulans zijn voor alle boeren in de regio om succesvol met grasklaver te kunnen omgaan op hun bedrijf.

2. Landbouwbedrijf Onghena

Het familiebedrijf is een gemengd akkerbouw/vleesbedrijf.

Paul en André zullen op eigen gronden enkele ha veldbonen/triticale zaaien. Deze mengteelt is een kiekendiefvriendelijke teelt uit het vademecum 'Bruine Kiekendief, Inzetbare kiekendiefvriendelijke maatregelen op de Linkerscheldeoever'. Deze teelt is zeer gunstig voor de ontwikkeling van prooipopulaties doordat ze zorgt voor voldoende dekking en voedsel voor deze prooidieren. In kader van het Demoproject Doelpolder Midden werd door enkele landbouwers met succes veldbonen/triticale geteeld. Het opnemen van veldbonen/triticale in het rantsoen van hun vee werd door de betrokken vleesveehouders erg gewaardeerd.

Het moeilijkste aan deze teelt bleek het zaaien te zijn in de moeilijke poldergrond. Veldbonen en triticale moeten elk op een verschillende diepte gezaaid worden. Daarom willen de gebroeders Onghena samen met hun zonen een nieuwe machine ontwikkelen die alle werkzaamheden in één werkgang uitvoert: spitten en zaaien van triticale én veldbonen. Dit zou een stimulans kunnen geven aan deze kiekendiefvriendelijke teelt die ook heel veel landbouwkundige mogelijkheden biedt voor landbouwers op linkeroever. In dit project zal ook aandacht worden besteed aan de teelttechniek van veldbonen/triticale en het gebruik van de oogst van deze teelt in het rantsoen van rundvee.

3. Landbouwbedrijf Hertack-Wuytack

Het bedrijf is een familiaal gemengd landbouwbedrijf (akkerbouw/vleesvee) gelegen te Meerdonk.

Het is een akkerbouwbedrijf met een belangrijke vleesveetak. Met dit project worden een aantal kiekendief- en natuurvriendelijke maatregelen inpassen in het bedrijf.

Eenzijds moeten natuurpotenties optimaal kunnen gerealiseerd worden. Het bedrijf ligt bijvoorbeeld dicht bij de Grote Geule.

Anderzijds is het opnemen van natuurgerichte maatregelen in het bedrijf niet eenvoudig. Nieuwe initiatieven mogen de arbeidsdruk – die nu al heel hoog is op dit bedrijf – niet doen toenemen.

Daarenboven mogen deze natuurvriendelijke maatregelen de onkruiddruk in de omgeving niet doen toenemen.

Tot slot moeten de geogste producten correct worden ingepast in het rantsoen van het vee en moet het voederen ervan op een praktische en haalbare manier kunnen gebeuren.

Daarom wordt ook de aankoop van specifieke voermengbak voorzien om de luzerne correct aan het vee te kunnen voeren. Er spelen dus heel wat praktische randvoorwaarden om natuurgerichte maatregelen met succes in te passen. Het echtpaar is sterk gemotiveerd om natuurmaatregelen als verbredingsactiviteit op te nemen in het bedrijf. Ze deden al ervaring op met natuurgerichte teelten door de teelt van grasklaver in Prosperpolder Zuid. Met dit project willen ze dit proces goed omkaderen zodat dit een succeservaring wordt voor de landbouwersfamilie en een inspirerend voorbeeld voor andere landbouwers.

Heel concreet willen ze onderzoeken of het mogelijk is om in het teeltplan de natuurgerichte teelt van winterhaver en winterspelt zonder pesticiden in te passen en willen ze met het verstandig telen van een groenbemester (bladkool/rogge) nog extra eiwit telen voor het rantsoen van het vee én zorgen voor een groenbedekker met tal van ecologische meerwaarden. Verder worden er langs enkele akkers perceelsranden voorzien met gemengde grasstrook en gemengde kruidenstrook. Tot slot wordt een groot perceel omgezet naar luzernestroken afgewisseld met stroken met graskruidenmengsel. Het bestaande initiatief om grasklaver te telen op Prosperpolder Zuid wordt gecontinueerd en mee opgevolgd. Zo worden extra maatregelen genomen voor natuur, creëren ze een haalbaar teeltplan en kan een meer optimaal rantsoen voor het vee zelf worden geteeld. Het project zal 3 jaar lopen en behelst ook de nodige begeleiding en ondersteuning van de landbouwers om alles tot een goed einde te brengen. Daarna kan de landbouwer deze aanpak op eigen kracht continueren.

4. Landbouwbedrijf Heyndrickx

Het bedrijf is gespecialiseerd in regenwormen, compost en akkerbouwgewassen.

Op het bedrijf wordt één bepaalde regenwormensoort geproduceerd, verpakt en vermarkt aan groothandel in binnen- en buitenland voor de hengelsport.

Het akkerbouwbedrijf heeft teelten zoals tarwe, graszaad (Italiaans en Engels raaigras), suikerbieten maar vooral aardappelen en uien. Recent werd er geëxperimenteerd met Japanse haver als groenbemester.

Het bedrijf wil inzetten op:

a) peilgestuurde drainage

Dit is een eenvoudig systeem waarbij in tegenstelling tot bij een klassieke drainage de drainbuizen niet rechtstreeks uitmonden in een naburige sloot, maar zijn aangesloten op een verzamelbuis aan de rand van het perceel. Die loopt naar een verzamelput, waar de eigenlijke peilregeling plaatsvindt. Dit gebeurt met behulp van een regelbuis. Meestal is dit een doodgewone PVC-buis die op de gewenste peilhoogte (meestal 30-40 cm onder het maaiveld) voorzien is van een doorlaatopening. Zolang de regelbuis gemonteerd is blijft het waterpeil op dit niveau. Om de percelen toegankelijk te maken voor bewerking kan de landbouwer de regelbuis tijdelijk verwijderen zodat het water uit de afvoeropening loopt. Alleen op het moment dat de landbouwer met zijn machines op het veld moet wordt er gedraineerd tot op het klassieke niveau. Buiten de zaai- en oogstperiode blijft het water hoger staan. Zo wordt kostbaar water langer vastgehouden.

Voordeel voor biodiversiteit van deze maatregelen=

- Zelfregulerend systeem, minder CO₂ uitstoot dan beregenen, of water aanvoeren.
- Meer bodemleven
- Grondwaterstand van het perceel is gemiddeld 10 cm hoger

b) Japanse Haver

Het inzetten van groenbemesters is een veel toegepaste maatregel geworden in de landbouw. Ze doen dienst om erosie te bestrijden, het organische stofgehalte te verhogen, de bodemstructuur te verbeteren of als vanggewas om nitraatuitspoeling tegen te gaan. De afgelopen jaren is het gebruik van Japanse haver als groenbemester aan het toenemen (*Avena strigosa*). Deze groenbemester zorgt voor een snelle bodembedekking, heeft een diepe worteling en zorgt voor een natuurlijke bestrijding van wortelrot (pratylenchus penetrans)

Niet enkel de landbouwers hebben de voordelen van Japanse haver ontdekt! Als Japanse haver nog voor 15 augustus ingezaaid wordt, dan komt de Japanse haver onder normale weersomstandigheden in het najaar nog in bloei en vervolgens in zaad. Dit zaad kan dienen als belangrijke voedselbron voor ringmussen, rietgorzen, geelgorzen, vinken, patrijzen, veldleeuweriken, e.a..... Deze en nog heel wat andere soorten hebben nood aan granen en zaden voor hun overleving. Granen zijn nog nauwelijks te vinden omdat er amper nog graan "gemorst" wordt tijdens het dorsen en ook graanstoppels verdwijnen na de oogst zeer snel ten gevolge van wettelijke bepalingen uit het Mestdecreet. Anderzijds zorgt deze groenbedekker voor meer schuilmogelijkheden voor wild tijdens de wintermaanden.

5. Landbouwbedrijf Smet

Het landbouwbedrijf van Katrien en haar vader is een puur akkerbouwbedrijf. Ze verbouwen teelten zoals bruine bonen, aardappelen, bieten, ajuin, gerst en tarwe.

Naast de akkerbouwgewassen zijn er ook enkele percelen waar beheerovereenkomsten aangelegd werden. Zo is er 5 ha perceelsrandenbeheer en 2.5 ha aan faunavoedselgewas dat ingezaaid werd. Op een van deze percelen heeft vorig jaar ook een bruine kiekendief gebroed. Deze eerste kennismaking met meer biodiversiteitsgericht beheer is goed meegevallen. Het zorgt naast variatie ook voor een extra bijdrage aan de natuur en een vast inkomen op het bedrijf.

De laatste jaren zijn ontzettend droog geweest en zorgen voor heel wat problemen bij het telen van hun gewassen. Op een aantal percelen wordt er beregend om de gewassen te voorzien van het minimum aan water. Net tegen de grens met Nederland is het water vaak te zout om te kunnen beregenen. Daarom zijn zij enorm geïnteresseerd in nieuwe technieken die hun kunnen helpen bij deze droogteproblematiek.

In eerste instantie dachten ze eraan om peilgestuurde drainage aan te leggen. Na een analyse van de bodemkundige dienst bleek deze maatregel niet geschikt te zijn voor deze percelen.

Daarom richten ze zich nu op het verhogen van het organische-koolstofgehalte van dit perceel. Organische stof in de bodem staat in verband met de bodemstructuur en de waterhuishouding van de bodem. Een bodem met een hoog organische-koolstofgehalte werkt als een spons die heel veel water kan absorberen en beschikbaar houden voor het gewas. Daarnaast zorgt een goed organische-stofgehalte ook voor een meer en gevarieerder bodemleven met regenwormen, kevers en insecten. Deze soorten vormen de basis van de voedselpiramide voor heel wat soorten.

6. Landbouwbedrijf Anné

Dit familiale akkerbouwbedrijf wordt gerund door Bert en zijn Vrouw Ann. Op het landbouwbedrijf worden verschillende akkerbouwteelten zoals ajuinen, tarwe, suikerbiet aardappelen, mais, graszaad vlas en bonen verbouwd. De totale oppervlakte die bewerkt wordt is 390 hectare. De helft hiervan ligt in het projectgebied. De ander helft ligt net over de grens in Nederland.

Onteigening van landbouwgronden voor 'kunstmatige' natuur hebben voor de landbouwers in de regio een zware impact gehad. Het is een gevoelig thema. Deze oproep is anders. Dit is een unieke kans om te laten zien dat ze als landbouwer ook willen meewerken aan biodiversiteit op hun landbouwbedrijf.

Het projectidee bestaat uit 2 luiken.

Enerzijds willen ze het areaal veldbeemdgras in het projectgebied verhogen en op enkele van deze percelen ook een bloemenstrook integreren.

Anderzijds willen ze een innovatief systeem uittesten waarbij ze bloemen-grasranden inzaaien om natuurlijke vijanden aan te trekken om trips in ajuinen te bestrijden.

7. Landbouwbedrijf Agrero

Het landbouwbedrijf is gebaseerd op 4 pijlers:

- varkenshouderij;
- mestverwerking;
- de teelt van aardappelen;
- andere (akkerbouw)teelten.

Door de keuze om op verschillende zaken in te zetten worden de risico's gespreid. Bovendien wordt meer en meer gewerkt in de richting van autonomie voor wat betreft het voer voor de varkens.

Raf heeft de afgelopen jaren getoond dat hij bereid is in te spelen op 'de maatschappelijke vraag' om in het landbouwgebied van de Linkerscheldeoever tevens te werken aan ecologische doelstellingen. Hij verbouwde de afgelopen jaren o.m. grasklaver, luzerne en spelt. Inmiddels is overgeschakeld naar een teeltcombinatie met luzerne, grasklaver en gerst. Deze teelten worden verbouwd op een kiekendiefvriendelijke wijze, dus zonder het gebruik van bestrijdingsmiddelen en zonder het gebruik van kunstmest.

Landbouwer De Roeck wil verder verkennen wat de mogelijkheden zijn opdat zijn bedrijf inspeelt op de algemene maatschappelijke vraag naar meer milieuvriendelijk verbouwde landbouwproducten en de specifieke vraag voor de Linkerscheldeoever naar een kiekendiefvriendelijk beheer in landbouwgebied.

Het project is in de eerste plaats gebaseerd op de idee om te werken met een teeltrotatie die in hoge mate bepaald wordt door 'kiekendiefvriendelijke teelten' maar die tegelijk rekening houdt met landbouweconomische valorisatie.

8. Verhaert Agro LV

Het vleesveebedrijf (met 130 zoogkoeien) koos reeds in 1997 voor het ras Blonde d'Aquitaine.

Het landbouwbedrijf betracht het vlees zoveel mogelijk af te zetten via thuisverkoop en via hun *hoeveslagerij*. Daarmee levert het bedrijf lokaal, vers kwaliteitsvlees, verpakt op maat van gezinnen.

Het bedrijf zet in op duurzaamheid door in de richting te werken van gesloten kringlopen. Daarbij staat de akkerbouw zoveel mogelijk in functie van de veeteelt. Dit gebeurt in belangrijke mate nu al door het verbouwen van graan en bieten (voor bietenpulp). Tevens gebruikt men restproducten van de veeteelt zoals vloeibare dierlijke mest en stalmest terug voor de planten om te groeien op het veld.

Door in te zetten op de korte keten, en zo min mogelijk op de afzet naar de groothandel, wil men duurzaam, ecologisch verantwoord vlees met een kleine voetafdruk aanbieden.

Zoals hoger aangegeven wordt een belangrijk deel van het krachtvoer momenteel nog aangekocht en worden er nog niet ingezet op eiwitrijke teelten verbouwd op 'eigen' gronden.

Tevens zijn er nog mogelijkheden om via de verbouwde teelten (nog) meer in te zetten op het creëren van landschappelijke meerwaarden en meerwaarden op vlak van natuurdoelstellingen die beoogd worden in de omgeving van de Waaslandhaven. Daarbij kan in het bijzonder gedacht aan het foerageergebied van de bruine kiekendief.

Finale doelstelling is dan ook om te werken in de richting van een bijgesteld landbouwbedrijfsmodel dat vrijwel autonoom kan functioneren, rekening houdend met aspecten van landschap en ecologie waar andere stakeholders belang aan hechten.

9. Landbouwbedrijf De Boey

Marc De Boey is melkveehouder en runt een familie bedrijf met momenteel 100 koeien en 17 jersey koeien.

Het bedrijf is volop bezig met diverse vormen van verbreding. Hij startte in 2014 met schepijs, een ijssalon. Hij zet in op hoefveterisme via de korte keten en biedt recreatieve en educatieve activiteiten aan als zorgboerderij. Onlangs richtte hij de coöperatie 'Smaak van Waas' op met 14 andere lokale producenten en zijn ondertussen één van de 10 ondernemers die heel recent de elektrisch aangedreven zonnetrein in Nederland aangekocht hebben om onze grensregio en onze bedrijven nog meer in de kijker te plaatsen.

Marc De Boey wil zuivelproducten met beter verteerbare eiwitten in de markt zetten, afkomstig van A2A2-melk van jersey koeien waar ook mensen met lactose intolerantie van kunnen eten.

Marc zal een begrazingssysteem uitwerken waardoor zijn koeien meer naar buiten kunnen en van kruidenrijk grasland kunnen genieten. Dit grasland wordt bewerkt met een wiedeeg zodat er geen pesticiden meer nodig zijn. Dit sluit ook aan bij de duurzame bedrijfsvisie door een gezonde en evenwichtige natuurlijke voeding aan de koeien aan te bieden.